

"Kníže míru" v pravém světle

(Následující stati otiskujeme ze "Spravedlnosti.") Jsou tím nejlepším a nejsprávnějším vyhlášením události, jež vedly k přítomné všeobecné válce, jaké kdykoliv jsme četli, a zároveň uvalují zodpovědnost za toto hrozné vraždění, za barbarství, jaké válka s sebou nese, zrovna tam, kam patří — na německého císaře, v němž zosobněn jest pověstný "terror teutonius" a rozpínavá, násilnická dobová prášková politika. V souvislosti s těmito výsokce zajímavými statemi uděláme se blíže dotknouti události, které byly bezprostřední příčinou vypuknutí války a přítomné akce amerických Němců, podnikané na svedení a omámení amerického veřejného mínění. Red. P. Z.)

I.

Lonského roku s velikou parádou slaveno bylo v Německu jubileum císařovo, čtvrtstoletí jeho panování. Vilém II., jak známo, nastoupil na trůn po svém otci Bedřichovi roku 1888. O té příležitosti německé časopisy obšírně vypočítávaly, jaký obrovský pokrok za jeho panování přišel učinil — jako by snad císař měl nějaké zásluhy za to, že německí učenci, dělníci a podnikatelé pilně pracovali, nebo do konce i za to, že Německu přibýlo tolik a tolik milionů obyvatelů.

Americké časopisy, které už před obvyklým hrabátkem, nesceli tedy před korunovaným potentátem, div na břicho nepadají, také si přispěly poklonit se císaři Vilémovi a chválily jej zvláště také za to, že za těch pět a dvacet let žádné války nezačal, ačkoli byl obecně považován za velice bojechtivého a býval dřív i v americkém tisku označován jako "war lord." Ale to prý byl omyl; císař Vilém prý není válečník, ale spíše "kníže míru."

Nemf tomu tak dávno, co ten "kníže míru" byl oslavován a dnes už lze říci, dojde-li v Evropě k obrovské katastrofě, že vinu ponese právě císař Vilém, který podporoval Rakousko v jeho nesvědomitím útoku na Srbsko. — Jest ačci pravda, že císař Vilém plných pětadvacet let vládl v pokoji — ale to nikterak nebylo jeho zásluhou! Císař Vilém II. podědil pruské vojevůdce náuru po svém dědkovi Vilému I. i potátovi a mívál sto chutí vrhnouti se na Francii už dávno, a že nedošlo k válce již dříve, bylo jen proto, že se bál — nikoli proto, že snad by nechtěl.

Jest poueno, přehlédnouti dějiny německé od války s Francií v letech 1870-71, kterou Napoleon III. začal bez příčiny, jen aby odvrátil pozornost francouzského lidu od mizerné správy domácí. Dne 2. září 1870 císař Napoleon III. s armádou čítající více než 80,000 mužů u Sedamu vzdal se králi Pruskému, dne 4. září prohlášena byla v Paříži republika. Ale Němci vedli válku dále i proti republice, ačkoli republika jim nabízela mír. Zkrušivše Francii, v prosinci 1870 ve Versailles prohlásil Viléma I. císařem německým, a když svolili k míru, Francie musila jim postoupit Elzas a Lotrinky a zaplatit pět miliard franků válečné náhrady! Bismarck byl by se spokojil s Elaskem, většinou německým, ale je nerál Moltke 'z vojenských důvodů' požadoval také francouzské Lotrinky. Ohromná náhrada byla žádána proto, aby Francii finančně oslabila, a německé vojsko bylo připraveno zůstaty ve Francii pět let, až by těch pět miliard bylo zaplacené. Ale obřávy Francouzů zaplatili náhradu o dva roky dřív, a poslední německý voják odešel z Francie v září 1871.

Bismarck byl tím velice nemile překvapen, že Francie tak záhy se vzpamatovávala ze své hrozné porážky, a proto již na jaře roku 1875, čtyry roky po uzavření míru, se chystal Francii dorazit. — Pruské časopisy psaly tenkrát o válce docela brutálně a cynicky a s velikou jistotou; rozcházel se toliko v tom, adati válka začne hned na jaře či teprve na podzim. Ale k válce nedošlo! Ruský císař Alexander II. dal Francii na vědomí, že nemá se dcho obávat, a v květnu o své návštěvě v Berlíně vyvěřil německé vláde, že

útok na Francii znamenal by válku s Ruskem (několik tenkrát Rusko bylo spojencem Německa, členem trojspolku). A tak železný kancelář ustoupil od svého německého plánu.

Dvanácte let později, r. 1887 stoupenec gen. Boulanger ve Francii málem vyvolal občanskou válku. Bismarck zase viděl dobrou příležitost, vrhnouti se na Francii. Ale v Rusku vládl Alexander III., který byl rok před tím vystoupil ze trojspolku, a ten dal svému ministru zahraničních záležitostí instruce, by nedovolil žádné 'zmenšení' Francie a mimo to mobilizoval vojsko na německých hranicích, a tak Francie po druhé byla Ruskem zachráněna od německého vpádu.

Roku 1888 nastoupil v Německu nynější císař Vilém II., ten slavený "kníže míru." Roku 1890 byl jím Bismarck donucen odstoupiti. R. 1891 Francie a Rusko uzavřely spolu obrannou alianci jako protiváhu trojspolku Německa, Rakouska-Uherska a Italic. Po řadu let Francie pak měla pokoj. Po prvních 15 anebo šestnácti letech své vlády císař Vilém projevoval pokryteckou velkodušnost vůči národu, který jeho rodina se byla namáhala zničit. — Když prezident Carnot byl zavražděn, císař propustil na svobodu dva francouzské námořní důstojníky, obviněné z vyzvědačství a byl první z panovníků, který vdově poslal projev soucitu. K pohřbu presidentaaura císař vyslal jako svého zástupce knížete Antonína Radziwilla, který má ve Francii řadu příbuzných. Císař velice taktně projevil svou sympatii, když zemřel francouzský maršálek Canrobert, když zemřel maršál Mac Mahon, když mnoho lidí uhorelo při požáru dobročinného bazaru v Paříži, když se potopila loď "Bourgoigne," když bylo zemetřesením zničeno město Saint-Pierre na francouzském ostrově Martinique. Do Paříže císař poslal jenom skutečně gentlemany jako vyslanec, a v Berlíně zase přátelkovoval se s francouzskými vyslanci. V Dreyfusově aféře choval se náramně

korrektně. Když se slavilo otevření Kielského kanálu, pozval francouzské loďstvo k té slavnosti. — Spojil se s dvojspolkem, aby Japoncům vyvrál ovoce jejich vítězství nad Čínou. Když roku 1890 Jules Simon navštívil Berlín, císař Vilém jej přímo okouzlil svou pohostinností a svou chválou pokroku francouzské armády. R. 1901 pozval generála Bonnala na pruské manévry a hostil jej královsky. 14. prosince 1891 při oslavě památného dne z války s Francií císař chválil "rytířského nepřítele" a dne 2. prosince 1895 o čtvrtstoletém výročí německého císařství dojemně mluvil "o statečných vojácích francouzských, kteří se zoufale státností bojovali za své zavřiny, za svou minulost i za svého císaře." R. 1899 plavě se po severní moři navštívil francouzskou okolní loď "Iphigénie" a prezidentu Loubetovi poslal telegram díků za srdečné přijetí, jehož se mu dostalo. Roku 1900 přimlouval se za solidarnost Evropy a podporoval německou účast na světové výstavě v Paříži. Byl velice uznalý vůči francouzským hercům, které navštívily Berlín, a svou přízni zahrnoval také konzervativnější malíře francouzské.

Krátce řečeno, císař dělal všechno možné, aby se francouzskému lidu zavděčil. A podařilo se mu to měrou nemalou; podařilo se mu to daleko lépe, než se o becně soudívá. Je pravda, v zbraních provinciích Elasku a Lotrinsku vládl hrozné despotické; je pravda, že na první mírové konferenci v Haagu právě německá delegace svým odporem překazila, že nedošlo k omezení šíleného zbrojení; je pravda, že ve svých řečích císař ležky se posměl a mluvil výbojně; je pravda, že si vybudoval válečné loďstvo, o kterém roku 1870 nebylo ani potuchy, a že velice rozmnožil a zesílil armádu — ale to vše Francouzů neměli tolik na očích, jako ty jeho slvořivosti, a tak se císař podařilo, že se osádlil, odobrál jejich nedůvěru, jako by je vyprovokoval. O tom mámo svá dočetv nestranného Američana.

Krátce řečeno, císař dělal všechno možné, aby se francouzskému lidu zavděčil. A podařilo se mu to měrou nemalou; podařilo se mu to daleko lépe, než se o becně soudívá. Je pravda, v zbraních provinciích Elasku a Lotrinsku vládl hrozné despotické; je pravda, že na první mírové konferenci v Haagu právě německá delegace svým odporem překazila, že nedošlo k omezení šíleného zbrojení; je pravda, že ve svých řečích císař ležky se posměl a mluvil výbojně; je pravda, že si vybudoval válečné loďstvo, o kterém roku 1870 nebylo ani potuchy, a že velice rozmnožil a zesílil armádu — ale to vše Francouzů neměli tolik na očích, jako ty jeho slvořivosti, a tak se císař podařilo, že se osádlil, odobrál jejich nedůvěru, jako by je vyprovokoval. O tom mámo svá dočetv nestranného Američana.

II.

O tom, jak se císaři Vilémovi podařilo omámit a osádliti Francouz, zajímavé doklady podal Alvan F. Sanborn, Američan usazený v Paříži, ve své rozpravě uveřejněné dne 31. července 1912 v týdeníku "Independent." Zmíněný Američan píše:

"Francii poznal jsem z blízka již roku 1895, právě uprostřed té doby přátelského smýšlení o Německu. Přímou jsem žásnul, když jsem skoro na všech stranách slyšel projevy úcty a vážnosti k Německu. Gambetta byl svým krajanům dal tu radu, aby neustále mysli na znovu dosažení ztracených provincií Elsas a Lotrinky, ale aby o něm nemluvíli; Francouzů posledních let devatenáctého a prvních let dvacátého století však dle všeho nedělali to ani ono. Sice byli mezi nimi někteří úplně 'neusmířitelni,' ale ohromná většina lidí, se kterými jsem přišel do styku, zejména v kruzích profesionálních a dělnických, považovali myšlenku pomsty — "la revanche" — za nějaký předsudek, za dštinný, za jakousi hrubou pověru, která jest osvěceno a vědeckého věku zrovna tak nehodná jako víra v duchy a čarodějnice. Oni byli poněkud nabylí přesvědčení, že císař nemá žádných zlých úmyslů, a že nebezpečností německého vpádu je tak nepatrná, že na ně vůbec netřeba bráti ohledu; i považovali za nebezpečné štěvé nebo za protivné mrzouty ty netečné prozíravé lidi, kteří byli lépe poučeni a varovali je, že třeba mít se na pozoru. Přišlo do mody míti německou služku nebo službu. Za dlouhých letních příležitostí francouzští rodiče vyměňovali si děti s německými rodiči pod záštitou spolku pro pěstování cizích jazyků. Francouzský ministr zahraničních záležitostí Gabriel Hanotaux o Kielských slavnostech r. 1895 diskretně, velice diskretně nadhodil, že francouzsko-německá dohoda (entente) nebyla by špatná věc. Jules Lemaitre a někteří jiní nacionalisté podhrázili příhodou v africké Paňodě (1898) radili, aby Francie spojila se s Německem proti Anglii, a kdyby Německo bylo se zastalo Buru ve válce Transvaalské, jak se nějaký čas zdálo pravděpodobno, Francouzů sota byli by vřálí podporovateli Německo morálně i finančně, ne-li snad šli s ním.

Císařova neobyčejná laskavost vůči Francii trvala jen tak dlouho — a o nic déle — pokud dvojspolek byl hrozivým strojem válečným; to jest, až do porážky Rusů v Mandžurii.

Potom — presto! na jaře roku 1905 v Tangeru jako blesk z čistá jasná přišla divadelní demonstrace německého nepřátelství, která znova otevřela všechny staré rány a za jedinou hodinu změnila bojivou práci téměř dvaceti let a zrovna o tolik nazpět posunula věc míru — míru Evropského i míru světového. Rozpukem nad dohodou Francie s její dědičnou nepřítelkyní Anglií (8. dubna 1904) německý monarcha důšleky zakryl svůj hněv — ba dokonce přiměl i svého vyslanec v Paříži, svého kanceláře a ministra zahraničních záležitostí, že veřejně schválili Marockou úmluvu — až konečně porážka u Mukdenu (v únoru 1905) odstranila všechny pochybnosti o tom, že vojenská moc ruská jest ochromena.

Bylo to brutální probuzení pro Francii! Bylo to hrozné rozčarování, když se ukázalo, že domnělé přátelství císařovo byla vlastně laskavost taková, jež vyžaduje od druhé strany bezvýjmečnou poslušnost, a jež pravě charakteristickým Teutonským způsobem: "Svolíte-li k tomu, a bych já vás řídil, nebudete toho nikdy litovat. Nechte mne vybrati vám přátele a dohlížeti na vaše styky s vašimi soudry, a uvidíte, že jsem nejrozstomilejší člověk na světě."

Doufaje, že rozbiže dohodu anglo-francouzskou a tak opanuje Evropu, císař německý žádal, aby Marocký spor, který byl vyvolán jenom jeho drzým zakročeno, byl předložen mezinárodní konferenci, aby jej urovnala, a hrozil válkou, zůstaneli-li v řádu francouzský ministr zahraničních záležitostí Delessand, pátověce dohodly k odpáře navrhované mezinárodní konferenci. Pro Francii byla sverchovaně ponižující, aby se na povel císař velence zřekl ministra, který jí byl sloužil po

HRABÉ VON MOLTKE.

Náčelník generálního štábu německé armády.

sedm let v pěti různých kabinetech. Ale zdálo se, že není pomoci. Země nebyla v takovém postavení, aby zakřikla ten německý blaf (byla-li tentokráte ta hrozba válkou jen pouhý strašák, jak mnozí se domnívali), nesceli aby se pustila do války, a tak Delessand byl nucen se poděkovati.

Na konferenci v Algeirasm, jež trvala tři měsíce (od 15. ledna do 7. dubna 1906) Francie svou upřímností, otevřeností, určitostí a důsledností poněkud získala na svou stranu většinu delegátů, které pohněvalo, že s takovými rámusem byli svoláni, aby rozmožňovali zapletené klubko nesouvěsíslých a sobě navzájem odporujících stížností Německa, kteréž zřádkým způsobem chtělo těžiti z pádu Rouvierova ministerstva dne 7. března — a aby rozhodoval o stížnostech, které zřejmá byly jen předstírání.

Výsledek toho všeho byl, že Německo nikterak se nestalo pánem Evropy, jak bylo očekáváno, ale ještě upevnilo anglo-francouzskou dohodu. Francie však jen tak že vyvázla.

III.

Dalším důležitým krokem Německa proti Francii — nehledě-li k drobným vyživavostem, kterým se v diplomatické řeči říká "píchání špendlíkem" — bylo vyslání bitevní lodí "Panther" roku 1911 do marockého přístavu Agadiru. Touto výpravou mělo se ukázati světu, že apetýt Teutonů jest Evropě zákonem — a výprava byla podniknuta zrovna v čase, kdy ve Francii ministerstvo se měnilo, což se zdálo svědčit o nerozhodnosti a slabosti.

Tato výprava Agadirská byla novým nepřijemným překvapením pro Francii, ale tentokráte Francie nedala se zastráskiti. Byla totiž použita těch pěti nebo šesti let, které uplynuly od Tangercké zápletky, aby armádu i válečné loďstvo připravila tak, aby byly schopny boje. Ačkoli doba vojenské služby byla zkrácena ze tří let na dvě, a také evičební lhůta pro záložníky byla zkrácena, Francie byla silna a byla si toho vědoma. Nechtěla války, byla ochotna k ústupkům, ba i ke skutečným obětím, aby se vyhnula válce, ale nechtěla jiti tak daleko, aby se vzdala své národní osobitosti. V zájmu míru byla ochotna dáti Německu "ná

CAR MIKULÁŠ.

Vladar Ruska jest významnou osobností v přítomné válečné situaci.

hradu" za to, že se Německo odteklo něčeho, co mu nepatřilo, ale byla odhodlána hájiti své právo na "život, svobodu a vyhledávání blahy". Poroučet už si nedala.

"Jaktžív jsem neviděl," píše pan Sanborn, "a bez pochyby už neuvídím, kdybych byl i sto let živ, takové projevy nevtírané pevnosti, klidu a souborné statečnosti, jaké bylo mým privilejem viděti za toho parného léta r. 1911. Nebylo tu žádné hlučké, žádné rámuse, žádné vychloubování, žádné házení šepie do výše, žádné volání hurrá, žádné parádování militarismu (alespoň ne v tom smyslu, v jakém se tohoto slova užívá), nýbrž prostě pevné odhodlání bránit se proti šalbě. "Checme mít si pokoj," bylo slyšeti na všech stranách. "Nenechají-li nás s pokojem, il faut en finir" (musíme tomu udělati konec). Tak zvané vyšší třídy i massy lidu, věřící i nevěřící, umírnění i radikálkové, republikáni i royalisté, ba i odpáři militarismu, syndikalisté a socialisté, tentokráte všichni byli jedné myslí. Jeden muž švagr, který je socialista, odpáře klerikalismu i militarismu, byl zrovna tak ochoten chopiti se ručnice jako můj druhý švagr, který je katolík a šovinista; a můj šedesátiletý tehán, který považuje nesvár za neodpusitelný lřích, litoval zrovna tak jako můj ukvapený a ultra-vlastenecký šestnáctiletý synovec, že mu věk nedovoluje sloužit v armádě.

Každý mysli, že diplomacie už brzy bude u konce, a že do čtyřadvaceti hodin může dojiti k válce. Obchodníci urovnávali své záležitosti. Manželé a otové se posovovali své pondělní vůle. Snobenci buřto odložili neb urychlili svůj šatek podle toho, byli-li trpěliví či netrpěliví. Ručnice byly připraveny, a prach držán v suchu. Po celé Francii panovalo takové napjetí, že byste byli slyšeli špendlík padnouti. V každé jiné zemi taková situace bývala by působila mocným dojmem. Ale dojem byl dvojnásob silný v této zemi, kde skoro každý občan jest anebo byl vojákem, a kde každý poměrně zdravý muž ve věku od 21 do 43 let má již předem určeno své místo v armádě a už napřed ví přesně, co se od něho bude očekávati, dojde-li k mobilizaci. Jednoho večera můj dobrý přítel kapitán S., kterému jsem byl jen krátce před tím přál šťastnou cestu, když odjížděl na několik let do vzdálené kolonie, přišel k nám zrovna před večerem. "Co, vy zde?" zvolal jsem, domnívaje se, že je to nějaký přešlý anebo přízrak. "Já jsem myslil, že jste na Madagaskaru."

"Odejel jsem na Madagaskar," kapitán odvětil, "ale sota jsem vystoupil na břeh v Tananarivu, obdržel jsem rozkaz, abych se vrátil do Francie. Důstojníci v koloniích jsou tiše, ale rychle posílají domů pro případ války."

Jak všechno toto nasvědčuje, císař se ukvapil. Trpělivost těch nejtřpělivějších, pokoje milovností těch nejpokojnějších, ohleduplnost těch nejúzkostlivějších byly vyčerpány. Cokoliv i úplné zničení, zdálo se jim lepší, nežli život v nekonečném strachu. Byla to mužná resignace, podebná té, kterou projevuje člověk, jenž raději jednou pro vždy vydá se v nebezpečnoství smrti pod nožem ranhojíce, nežli by po dlouhou dobu trpěl bolestí stále se vracející.

Roku 1886 Francie měla o deset až patnáct tisíc mužů více vojska nežli Německo. Roku 1904 však již Německo mělo o 52,000 více vojska nežli Francie. Roku 1912 Německo mělo o 107,000 mužů více vojska nežli Francie (Německo 690 tisíc, Francie 583 tisíc) a vojenský rozpočet německý byl o 48 millionů dolarů vyšší nežli francouzský. V lednu 1913 dovedli se v Paříži, že Německo hodlá zvýšiti počet vojska na 800 tisíc mužů — již třetí zvýšení ve dvou letech. Zbrojili tedy také. Roku 1870 Německo nemělo žádné válečné loďstvo, kdežto dnes už má loďstvo silnější nežli francouzský. Proč zbrojila Německo jako o překot? Aby udrželo mír? Dnešní doba dala na to odpověď. Doanděl "kníže míru" ukázal se v pravém světle. Je to šílenec stížný slavamamem, který se domnívá, že jest pánem celé Evropy, a svému slavamamem jest ochoten obětovati tisíce a tisíce životů. Jinak nežli šlenstvím nelze evropskou válku vysvětliti.

Dr. F. A. Sedláček
OMAHA, NEB.
ÚŘADOVNA: 1270 So. 13th Street
proti Hřbitvu Prague.
Tel. Red 4612
RESIDENCE: 1451 So. 11th Street
Tel. Douglas 4286.
Dopoledne Dr. Allisonem v nemocnici.
V ÚŘADOVNĚ od 1 do 4 hod. odpol.
V neděli od 9 do 11 hod. dopol.

JOS. T. VOTAVA,
PRÁVNÍK
Úřadovna: č. pokoje 500
Bee Building.
Telefon: Douglas 651.
Omaha — Nebraska.

Sdružení českých lékařů
v Omaze a So. Omaze
DR. KOUTSKÝ JOHN W.,
405 sev. 24. ul., So. Omaha
Telefon South 142.
DR. NĚMEC CHAS. J.,
1316 William ul., Omaha
Telefon Douglas 2817.
DR. F. J. SWOBODA,
1255 již. 16. ul., Omaha
Telefon Douglas 2313.
DR. ŠIMÁNEK G. F.,
1262 již. 13. ul., Omaha
Operacím se věnuje zvláště
ú pozornost.
DR. KÁLAL F. J.,
627 City national Bank,
proti Burgess-Nash obchodu
Telefon Douglas 1761.
DR. CHALOUPKA &
CHALOUPKA
24. a M ul., So. Omaha,
Neb.
My šhora uvedení lékařů dle
pravidel lékařské etikety, nej-
důležitější odznakujeme vesměr
obsluhování kterékoli lékařské
sama sebe v kterékoli časopis-
ních svých pacientů, nechť už je
to jakýmkoliv způsobem, ať ve
zprávách místních nebo osob-
ních. 43-1f

Zkoušení očí
a přispůsobování brýlí vykonávám
s největší přesností, což mohl do-
svědčti množství krajanů, jejich
přízně jsem dosáhl dlouholetou
zkoušeností a uspokojením.
Ceny mírné.
CHAS. J. VLACH
graduovaný optik
824 Brandeis Bldg.
Hodiny od 9 ráno do 5
večer. Večer a v neděli
dle ujednání.
TEL. TYLER 1928

JOHN J. OSTRONIC
praktický plumbař,
licensovaný pro Omahu a South
Omahu.
vykonává vřdy práci první třídy
v oboru plumbařském, zavádění
soudního topení, plynovodů, vo-
dovodů a pod. Opravy jsou naší
zvláštností a vykonáváme je k
úplnému uspokojení. Věškeré
práce věnuje se ta největší péce.
Výpočty zdarma. Zavolejte nás
telefonem Tyler, 1299.
Místa: 1414 jižní 13. ulice,
Omaha, Neb.

Julius J. Žitník,
právník
a spolehlivý rádce ve všech
právních záležitostech.
716 Brandeis Theater Bldg.
Tel. Douglas 2876.
OMAHA — NEBRASKA.
Zástupce u všech soudů. 1f

BRÁNĚK A SYN, kštrník,
18. a William ul., Omaha, Neb.
Nejlepší příprava kštrníka
připíslá z Čech i amerických. Průběh
si pšy. Kávové perkolatory. Z Čech
šimavského téhož bábi, balíček
\$1.30 poslou. Dr. Hoay životní balíček
\$6. Každý tříkrál tabák. Vítečsky.
BRÁNĚK A SYN, kštrník,
18. a William ul., Omaha, Neb.